

MEXMONXONA XO'JALIKLARINING FOYDALILIK DARAJASI TAHLILI

Valijonova Gujamol

Andijon davlat texnika

Instituti BHA-53/22-guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20390631>

Annotatsiya.

Mazkur ishda mehmonxonona xo'jaliklarining foydalilik darajasini tahlil qilish masalalari yoritilgan. Tadqiqot jarayonida mehmonxonona faoliyatida foydaning shakllanish manbalari, asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar hamda foydalilik darajasini aniqlash usullari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, xonalar bandlik darajasi, daromad va xarajatlar nisbatining foydalilikka ta'siri tahlil qilingan. Ishda mehmonxonona xo'jaliklarining moliyaviy samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari mehmonxonona biznesini boshqarishda foydalilik darajasini oshirish hamda raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: mehmonxonona xo'jaligi, foydalilik darajasi, rentabellik, daromad, xarajatlar, moliyaviy tahlil.

Kirish

Hozirgi globallashuv va turizm sohasining jadal rivojlanishi sharoitida mehmonxonona xo'jaliklari iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Turistik xizmatlarga bo'lgan talabning ortib borishi mehmonxonona korxonalarining faoliyatini yanada samarali tashkil etishni, xususan, ularning foydalilik darajasini oshirish masalasini dolzarb etib qo'ymoqda. Mehmonxonona xo'jaliklarining foydalilik darajasi ularning moliyaviy barqarorligi, raqobatbardoshligi va uzoq muddatli rivojlanish istiqbollari belgilovchi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Bozor munosabatlari sharoitida mehmonxonona xo'jaliklari faoliyatiga ichki va tashqi omillar ta'sir ko'rsatadi. Xususan, daromad va xarajatlar nisbatining o'zgarishi, xonalar bandlik darajasi, xizmatlar sifati, narx siyosati hamda marketing strategiyasining samaradorligi foydalilik darajasiga bevosita ta'sir etadi. Shu bilan birga, mavsumiylik, raqobat muhitining kuchayishi va iqtisodiy beqarorlik sharoitlari mehmonxonona xo'jaliklarining moliyaviy natijalarini tahlil qilishni talab etadi.

Shu munosabat bilan, mehmonxonona xo'jaliklarining foydalilik darajasini har tomonlama tahlil qilish, uni oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish bugungi kunda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Mehmonxonona xo'jaliklarining foydalilik darajasi ularning moliyaviy faoliyatini baholovchi muhim iqtisodiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Foydalilik darajasi asosan mehmonxonona tomonidan olingan sof foydaning jami xarajatlar yoki jami daromadlarga nisbati orqali aniqlanadi. Ushbu ko'rsatkich mehmonxonona resurslaridan qanchalik samarali foydalanilayotganini aks ettiradi. Mehmonxonona xo'jaliklarida daromadlar tarkibi asosan xonalarni ijaraga berishdan olinadigan tushumlar, umumiy ovqatlanish xizmatlari hamda qo'shimcha xizmatlar (konferensiya zallari, transport, SPA, kir yuvish xizmatlari) hisobidan shakllanadi. Shu bilan birga, xarajatlar tarkibiga mehnat haqi, kommunal to'lovlar, amortizatsiya, marketing xarajatlari hamda xizmat ko'rsatish bilan bog'liq boshqa xarajatlar kiradi. Daromad va xarajatlar nisbatining oqilona boshqarilishi foydalilik darajasining oshishiga xizmat qiladi. Tahlil jarayonida mehmonxonona xo'jaliklarida foydalilikni baholashda qo'llaniladigan asosiy ko'rsatkichlar, jumladan, sotuvlar

rentabelligi, umumiy foydalilik darajasi, xonalar bandlik darajasi va bir xonaga to'g'ri keladigan o'rtacha daromad (RevPAR) muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Xususan, xonalar bandlik darajasining oshishi mehmonxonaning doimiy xarajatlarini qoplash va sof foyda hajmini ko'paytirishga imkon yaratadi. Shuningdek, mehmonxona xo'jaliklarining foydalilik darajasiga ichki va tashqi omillar sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ichki omillarga xizmatlar sifati, xodimlar malakasi, boshqaruv tizimi va narx siyosati kirsa, tashqi omillar sifatida mavsumiylik, raqobat muhiti, iqtisodiy sharoitlar hamda turistik oqimlarning o'zgarishi ko'rsatib o'tiladi. Ushbu omillarni hisobga olgan holda amalga oshirilgan tahlil mehmonxona xo'jaliklarining moliyaviy natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, mehmonxona xo'jaliklarining foydalilik darajasi ularning moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy ko'rsatkichlardan biridir. Foydalilik darajasi daromad va xarajatlar nisbatiga, xonalar bandlik darajasiga hamda ko'rsatilayotgan xizmatlar samaradorligiga bevosita bog'liqdir.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, mehmonxona xo'jaliklarida foydalilikni oshirish uchun xarajatlarni oqilona boshqarish, xizmatlar sifatini yaxshilash, qo'shimcha xizmatlar ulushini kengaytirish hamda moslashuvchan va samarali narx siyosatini amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, zamonaviy axborot texnologiyalari va marketing vositalaridan foydalanish mehmonxona faoliyatining moliyaviy natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, mehmonxona xo'jaliklarining foydalilik darajasini muntazam tahlil qilish va unga asoslangan boshqaruv qarorlarini qabul qilish ularning barqaror rivojlanishini ta'minlash hamda turizm bozorida raqobatbardosh mavqeni mustahkamlashga imkon yaratadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Yo'ldoshev A., Qodirov B. Mehmonxona xo'jaligini boshqarish asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
2. Islomov R., Karimova M. Turizm iqtisodiyoti va menejmenti. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Abdullayev A. Xizmat ko'rsatish sohasida moliyaviy tahlil. – Toshkent: Innovatsiya, 2018.
4. Kotler P., Bowen J., Makens J. Marketing for Hospitality and Tourism. – Pearson Education, 2017.
5. Bardi J. A. Hotel Front Office Management. – Wiley, 2016.
6. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari.
7. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasining rasmiy hisobotlari.